

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	K.J. van den Belt	Datum	9 juni 2022
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	10109120
E-mail	k.van.den.belt@utrecht.nl	Onderwerp	Voortgang project "Aanpak staatloosheid"
Bijlage(n)	3	Beleidsveld	Burgerzaken, Asiel en Integratie

Geachte leden van de raad,

Graag informeren we u over de uitvoering de motie “van nationaliteit onbekend naar staatloos” ([M63](#)). Deze motie heeft vorm gekregen in het project “Aanpak staatloosheid – gelijke kansen creëren”. In [november 2021](#) bent u geïnformeerd over de voortgang van het project en is het plan van aanpak van dit project naar u verstuurd. Daarnaast zijn er landelijke ontwikkelingen m.b.t. de vaststellingsprocedure staatloosheid waarover we u willen informeren. Tot slot is in het [mondelijke vragenuur](#) d.d. 10 februari 2022 toegezegd om de specifiek groep RANOV’ers¹ actief te benaderen en te onderzoeken welke belemmeringen aan de orde zijn, die maken dat deze groep zich nog niet in grote aantallen heeft gemeld.

Voortgang project Staatloosheid

Met de toestroom van vluchtelingen uit Oekraïne, is er grote druk ontstaan op de capaciteit van vakspecialisten die bezig zijn met het onderzoeken van de bestaande dossiers Nationaliteit onbekend. We hebben helaas het onderzoek van de bestaande dossiers met ‘nationaliteit onbekend’ tijdelijk stop moeten zetten. Nieuwe verzoeken van inwoners met een onbekende nationaliteit worden wel zo snel als mogelijk opgepakt. Dit is reguliere dienstverlening en krijgt daarom voorrang op de activiteiten die we zouden doen voor de bestaande dossiers. De activiteiten van de Landelijke Expertgroep, zoals bijvoorbeeld de landelijke bijeenkomsten met casusbesprekingen, worden wel gecontinueerd, maar ook daar is temporisering aan de orde.

We verwachten na de zomer de activiteiten weer op te pakken. Door de temporisering verwachten we dat de kosten van het project dit jaar lager zullen zijn dan begroot. Bij de 2^e bestuursrapportage in Q4 2022 informeren we u hierover.

¹ Mensen die vallen onder de Regeling ter afwikkeling nalatenschap oude Vreemdelingenwet (RANOV-regeling).

De laatste stand van zaken m.b.t. de dossiers is opgenomen in bijlage 1 bij deze brief. Het gaat hierbij om de aantallen inwoners van Utrecht met de nationaliteit onbekend en staatloosheid (peildatum 1 mei 2022).

Vastellingsprocedure staatloosheid

De landelijke wetgeving rond de vaststellingsprocedure staatloosheid is nog niet in werking getreden.² Deze procedure maakt het mogelijk om staatloosheid vast te laten stellen door een landelijke rechtbank. Dit vindt plaats bij de civiele rechter in Den Haag.

In het kader van die wetgeving is recent ook de internetconsultatie "[Besluit evidente staatloosheid](#)" gepubliceerd. In dit besluit blijkt dat de mogelijkheid voor gemeenten om staatloosheid zelf vast te stellen limitatief is. Slechts in een beperkt aantal situaties kan de gemeente, buiten de vaststellingsprocedure van de rechtbank, zelf staatloosheid vaststellen. Het gaat hier om gevallen waarbij sprake is van 'evidente' staatloosheid.

Onze zorg is dat het de ruimte die we als gemeente hebben, bij de registratie van staatloosheid, enorm zal inperken. Daarnaast doet het afbreuk aan de doelstelling die we met het project hebben: het maximaal benutten van de lokale uitvoeringsruimte en beleidsvrijheid om inwoners, die moeite hebben met het aantonen van hun nationaliteit of staatloosheid, te ondersteunen. Bovendien staat het haaks op de landelijke ontwikkeling om juist de uitvoeringskracht op lokaal niveau te versterken. Daarom hebben wij het initiatief genomen om samen met alle actieve gemeenten in de Landelijke Expertgroep een reactie te geven op het Besluit. Ook heeft de NVVB een standpunt ingenomen. Beide brieven zijn ter informatie bijgevoegd in de bijlage. Ook ketenpartners ASKV, ISI en UNHCR hebben een gezamenlijke reactie gegeven.

RANOV

In november 2021 is voor een groep van 8.000 RANOV-vergunninghouders de documentatie-eis voor het Nederlanderschap komen te vervallen. In februari 2022 kwam het bericht naar buiten dat van die groep nog maar 1.670 personen deze aanvraag ook hebben gedaan.³ In het vragenuur van 10 februari heeft u hierover mondelinge vragen gesteld (MV3 'Ondersteuning naar Nederlanderschap'). Er zijn twee toezeggingen gedaan:

1. Toezegging voor onderzoek naar financiële tegemoetkoming voor RANOV'ers.
2. Toezegging om RANOV'ers die zich nog niet gemeld hebben, actief te benaderen in het kader van het project Staatloosheid.

Hieronder gaan we nader in op deze twee toezeggingen.

Mogelijkheden financiële tegemoetkoming

De leges voor naturalisatie zijn vastgesteld door het Rijk, niet door de lokale overheid. 78% van de leges draagt de gemeente af aan de IND, het restant is voor de werkelijke kosten die de gemeente maakt in dit proces. Dit betreft € 945,- voor een enkelvoudig verzoek van één meerderjarig persoon voor naturalisatie. Vervolgens maakt de inwoner, na een positief besluit van de IND, nog vervolgkosten voor het aanvragen van een Nederlands reisdocument. De minimale kosten die een inwoner dus heeft komen neer op een bedrag van circa 1.100 euro per persoon. Dit is voor elke

² De wet is op 31 mei jl. in de Tweede Kamer aangenomen en is nu in voorbereiding voor behandeling in de Eerste Kamer

³ [Relatief weinig staatlozen vroegen paspoort aan: 'Obstakels blijven' | NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl](#)

inwoner – al dan niet vallend onder de RANOV regeling - die een verzoek tot naturalisatie indient en een nieuw document aanvraagt dezelfde kosten.

We hebben onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor een financiële tegemoetkoming binnen de gemeente, en komen tot de volgende conclusies:

- De gemeente kent geen kwijtscheldingsmogelijkheden voor leges.
- In het verleden was er een speciale regeling vanuit het Rijk met een gereduceerd tarief voor inwoners in de bijstand. Deze regeling is echter afgeschaft.
- Er is geen apart budget beschikbaar.

Tot slot is onderzocht welke mogelijkheden er zijn om een financiële tegemoetkoming te realiseren op basis van inkomensgrenzen en niet per doelgroep. Via de bijzondere bijstand kan dat op dit moment niet. De kosten voor het aanvragen van naturalisatie behoren namelijk tot de algemene kosten van bestaan. Dat betekent dat de kosten moeten worden betaald uit het reguliere inkomen. Hiervoor geldt dat het zgn. voorzienbare kosten zijn, waarvoor de inwoner geld moet reserveren. Dit geldt voor alle statushouders die willen naturaliseren.

Om geen onderscheid te maken tussen verschillende groepen statushouders, wordt in het dossieronderzoek van de bestaande dossiers met 'nationaliteit onbekend' nagegaan tegen welke belemmeringen alle statushouders aanlopen. Mocht er sprake zijn van financiële belemmeringen, die aantoonbaar zijn, dan willen wij zeer serieus in overweging nemen deze te compenseren en komen dan ook op dat moment met een (financieel) voorstel.

Actieve benadering

De IND heeft alle meerderjarige RANOV'ers aangeschreven met een brief, waarin uitgelegd staat dat de documentatie-eis is komen te vervallen en er dus mogelijk aanspraak gemaakt kan worden op vrijstelling. Er is overleg geweest met de IND, maar zij sturen geen reminder. Dit gaan we in Utrecht wel actief doen tijdens het dossieronderzoek van de bestaande dossiers met 'nationaliteit onbekend'. In afstemming met de IND zal extra informatie worden verschaft als daaraan behoefte is.

Conclusie

We blijven het project continueren, de landelijke expertgroep blijft actief en we maken ons hard om de lokale uitvoeringsruimte en beleidsvrijheid te behouden om mensen die moeite hebben met het aantonen van hun nationaliteit of staatloosheid, te ondersteunen. We houden u dan ook periodiek op de hoogte van de voortgang van het project.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,